

BELFELD 80 JAAR VREDE

Aangrijpende verhalen uit de oorlogsjaren

Voorwoord

Vrijheid is niet vanzelfsprekend. Dat beseffen we des te meer nu we dagelijks worden geconfronteerd met oorlog, conflict en verdeeldheid in de wereld. Het lijkt alsof tegenstellingen steeds groter worden en begrip voor elkaar onder druk staat. In tijden als deze is het belangrijk om stil te staan bij onze eigen geschiedenis en de lessen die we daaruit kunnen trekken.

Deze editie van de Dorpskrant, speciaal samengesteld ter gelegenheid van 80 jaar vrijheid in Belfeld, brengt verhalen samen van moed, veerkracht en verbondenheid. Tijdens de donkere jaren van de Tweede Wereldoorlog waren het in Belfeld niet de verschillen die telden, maar de bereidheid om elkaar te helpen, vaak met gevaar voor eigen leven. Mensen kwamen voor elkaar op, boden onderdak, gaven hulp en toonden menselijkheid, zelfs in de meest onmenselijke omstandigheden.

De aangrijpende Belfeldse verhalen over de zware ontberingen, de slachtoffers en de verzetsmensen die hun inzet om anderen in grote nood te helpen met de dood moesten bekopen, laten diepe indruk achter. Deze verhalen herinneren ons eraan hoe waardevol vrijheid is en hoe belangrijk het is om samen te blijven bouwen aan een samenleving waarin respect, verdraagzaamheid en verbondenheid centraal staan. We mogen de offers die zijn gebracht nooit vergeten. Door deze herinneringen levend te houden, erover te lezen en vertellen en ervan te leren, eren we degenen die zich voor onze vrijheid hebben ingezet. Mijn dank gaat uit naar iedereen die heeft bijgedragen aan deze waardevolle bewaarditie. Laten we samen zorgen dat de verhalen van toen een inspiratie blijven voor de generaties van nu en de toekomst.

*Lucienne op het Veld,
voorzitter Dorpsraad Belfeld*

De Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal ondersteunt en faciliteert onderzoek naar onze historie en is blij met het initiatief '80 jaar vrede in Belfeld'. De bijzondere verhalen (zoals in deze uitgave) van onze leden Henk Brauer, Jan Coopmans en Wim van Diepen en anderen worden doorgaans uitvoerig in onze jaarboeken, op de website etc. opgenomen en publiekelijk toegankelijk gemaakt. Meer info over onze activiteiten of lid worden?

www.maas-enswalmdal.nl

Léon Emans, voorzitter

Initiatiefnemers van deze Bevrijdingskrant: Henk Brauer, Jan Coopmans, Wim van Diepen, Sjaak Kierkels en Michel Metten met redactionele ondersteuning van de Dorpskrant.

Belfeld tijdens WOII

Tijdsbeeld

De stemming in het landelijke Belfeld – met veel boerenbedrijven en pannenfabrieken – werd in de jaren dertig van de vorige eeuw gedrukt door de zware economische crisis, die grote werkloosheid en armoede bracht. Linkse partijen en vakbonden waren in de regio actief, maar ook de pro-Duitse Nationaal Socialistische Beweging (NSB). Zij beloofden werk en oplossingen. Vanaf 1930 startte de Duitse NDSAP onder leiding van Joseph Goebbels een giftige haatcampagne tegen Joden en andere minderheden. Zij waren volgens de nazi's de oorzaak van de werkloosheid, armoede en alles wat niet goed was. Wat merkten de inwoners van Belfeld in de jaren dertig van de turbulente politieke ontwikkelingen net over de grens bij de burens? De grensregio koesterde sterke sociale, economische en historische banden met de oostburens. Dagelijks trokken arbeidspendelaars over de grens naar onder andere Bracht. De liefde bloeide soms ook op over de grens en er waren talloze Nederlands-Duitse familiebanden. De politieke veranderingen in het rumoerige buurland werden nauwlettend gevolgd.

Vanaf 1932 werd het minder vrolijk, want er arriveerden in Nederland minder vriendelijk kijkende Duitsers: mensen die vluchtten voor het naziregime. Joden, communisten en later oorlogsvluchtelingen en Oost-Europese Arbeiteinsatz-vluchtelingen druppelden binnen door het struikgewas van de 'groene grens'. Ze kwamen eerst vooral uit de gemeenschappen net over de grens, later verder uit het oosten van Duitsland, maar vanaf 1941 ook uit het westen van Nederland.

Joden en helpers

Eeuwenlang hadden Joden zich hier vanwege de algemene tolerantie ten aanzien van een ander geloof, overtuiging of geaardheid veilig gewaand. In Bracht, Breyell, Kaldenkerken, en natuurlijk Venlo en Amsterdam waren er synagogen en groepen actieve Joden. Tijdens de bezettingsjaren werden deze bevolkingsgroepen echter van hun eigendommen, identiteit en uiteindelijk ook het leven beroofd. Zo'n 100.000 van de 140.000 Joden uit Nederland kwamen om het leven tijdens de Holocaust. Vóór de Tweede Wereldoorlog woonden er ongeveer 1550 Joden in Limburg, waarvan er 850 werden opgepakt en gedeporteerd naar concentratiekampen. Slechts 65 kwamen daarvan terug.

Er zijn bijzondere verhalen bekend over de hulp aan de Joodse kinderen die o.a. op het station van Venlo aankwamen.

Er werd hulp geboden en ook geld voor hen opgehaald. Het waren geen uitgebreide netwerken en formele organisaties, maar veelal gewone menselijke contacten die via familie, de kerken, linkse politieke partijen en verenigingen, zoals de scouting of het Rode Kruis, tot stand kwamen. Daar werd hulp geboden zonder moeilijke of ingewikkelde procedures: gewoon het oprecht, snel en adequaat helpen van mensen in noodsituaties. Daar ging het om. Later, eind 1942, ontstond via de kerken de formelere onderduikorganisatie LO met Duikhoofden.

Onder andere Duikhoofd Harrie Holla uit Venlo had als taak mede te zorgen voor screening van de onderduikers, het vinden van onderduikadressen, het doorgeven van bescheiden en bonkaar-

ten etc. In de schaarse communicatie gebruikte hij een soort geheimtaal. Jongens werden bijvoorbeeld aangeduid als “ik kom het jongensboek [naam] brengen van de 11e druk”. Harrie hielp vooral kinderen. Op een dag vroeg Harrie aan Bèr Pennings of hij een Joods jongetje van 11 jaar – oftewel: jongensboek 11e druk – kon onderbrengen. Bèr nam Leo, want zo heette het kereltje, op de fiets mee naar huize Pennings, waar hij warm werd opgenomen.

Liesje Cohen

Het dankbare werk, de hulp bij onderduiken door organisaties en mensen zoals Harrie wordt geïllustreerd met het verhaal over het Joodse meisje Liesje Cohen. Liesje Cohen kwam net als Carla Drukker en Jaap Oudkerk uit de Randstad op het station van Venlo aan. Liesje en Jaap werden in Belfeld bij respectievelijk de familie Beijers en de familie Killaars warm opgenomen. Ook bij de familie Loven in Belfeld schijnt overigens een Amsterdammertje te zijn opgevangen. Liesje wist niet wie precies begeleidde en had doorgeleid. Want zoals een Joodse onderduiker vertelde: “Ze hadden geen namen. Het waren enkel gezichten”. Liesje wist de Holocaust te ontvluchten dankzij hulpnetwerken waar Harrie lid van was. Liesje woonde in Amsterdam en werd, net als vele andere kinderen, door de bezetter ondergebracht in een voormalig crèchegebouw, in afwachting van transport naar Kamp Westerbork en erger. Haar moeder werd bijeengebracht in een tegenovergelegen schouwburg, in afwachting van transport naar Westerbork en Auschwitz. De directeurs van de crèche en de

schouwburg werkten echter samen om zo veel mogelijk kinderen te redden. Door het vervalsen van persoonspapieren lukte het hen enkele jaren lang om honderden kinderen onder te brengen bij onderduikadressen. Liesje Cohen uit Amsterdam werd op deze

manier Liesje Bakker, een Rotterdams meisje dat bij het bombardement wees was geworden. Ze kwam via ondergrondse vluchtelingenhulpgroepen in Venlo terecht.

Belfeld was een redelijk veilige bestemming, omdat grote gezinnen in het katholieke zuiden vaak voorkwamen en één kind meer of minder daardoor niet erg opviel. Eind 1942 kwam Liesje aan in Venlo. Ze werd waarschijnlijk met behulp van Kapelaan Jonkers ondergebracht en warm opgenomen bij het gezin Beijers-Derks aan de Prins Hendrikstraat in Belfeld. Het gezin Beijers had met Liesje erbij negen kinderen. Omdat de meeste meisjes in het gezin zwartharig waren, viel zij niet echt op. De kinderen Beijers beschouwden haar als hun jongste zusje en voor haar pleegouders was zij hun dochter Liesje. Zij noemde haar pleegouders ook gewoon ‘pap en mam’. Het duurde niet lang voordat Liesje zich aanpaste binnen het gezin. Zij deed boodschappen, werkte mee op het land, bezocht familie, ging mee naar de kerk en speelde op straat.

Een echte kentering in de rustige situatie kwam in 1943, toen de oorlogsdreiging toenam en steeds meer werknemers werden opgeroepen voor de verplichte Arbeitseinsatz in Duitsland. Omdat velen niet voor de bezetter wilden werken, doken ze tot het einde van de oorlog onder. Zo nam het aantal onderduikers in Belfeld sterk toe. Op het einde van de oorlog zaten er Duitsers bij de familie Beijers in Belfeld ingekwartierd. Telkens als

ze kwamen, ging Liesje naar boven. Volgens de overlevering van mevrouw Mien Kierkels-Beijers: "Maar op een morgen keek een Duitser de trap op en zag Lieske nog net wegglijpen. Hij zei: 'Das ist ja doch eine Jüdin?!'. Maar de familieleden deden alsof hun neus bloedde en reageerden met: 'Wie kommen Sie dabei? Das ist doch unsere eigene Lieske?!'. De Duitser liet het er toen maar bij zitten."

Na D-day (juni 1944) nam de spanning in Belfeld hevige toe en vanaf augustus 1944 werd de impact van de Duitse bezetting pas echt goed voelbaar. Dit was een periode waarin enorme materiële schade werd aangericht en waarin veel menselijke slachtoffers vielen te betreuren. Het gebied tussen Roermond en Venlo, Belfeld inclusief, lag vanaf augustus 1944 maar liefst 7 maanden in de frontlinie. Daardoor kwam het vernietigende oorlogsgeweld tot aan de voordeur. Zelfs in huize Beijers viel een dode doordat een granaat insloeg. De man van Lies Beijers, Pierre Hillekens, raakte ernstig gewond en overleed ter plekke.

Naast de doden en gewonden door granaten- vuur werd de samenleving geconfronteerd met andere vreselijke gebeurtenissen. In Bracht en de zuidhoek van Belfeld (NGI) werden in 1944 bijvoorbeeld duizenden Oekraïense, Russische en Poolse dwangarbeiders door de Duitsers geïnterneerd in de kleiwarenfabrieken. Ze moesten zware arbeid in de fabrieken verrichten, maar ook tank- en loopgraven graven. Ze werden onmenselijk behandeld. Op een dag probeerde Maria Derks hun eten te geven, maar dat werd met een "Nog einmal und ich werde dich erschiessen!" overduidelijk geblokkeerd. Een aantal gevangenen vluchtten, doken onder en bleven hier.

Liesje en de familie Beijers hebben ervaringen gedeeld die ze de rest van hun leven konden koesteren en er zijn vriendschappen ontstaan die een mensenleven standhielden. Na de oorlog kwamen ze nog vaak bij elkaar op bezoek als ware het echte familie. Vluchtelingenhelper Harrie Holla werd helaas op 29 februari 1944 opgepakt en op 7 januari 1945 in Oranienburg vermoord.

De Belfeldse familie Feller

De uit Viersen afkomstige August Feller sympathiseerde met het communistische verzet. Hun huis aan de Rijksweg Zuid in Belfeld werd na

1933 een belangrijke tussenstop in een Duitse verzetslijn over de grens naar het Ruhrgebied. De Duitse kameraden overnachtten bij de Fellers en de jongens gidsten hen in Reuver bij De Witte Stein de grens over. Voor hun verzet tegen de Nationaal Socialisten belandden vader August en zoon Hein in de gevangenis. Zij overleefden de oorlog, maar voor deze familie zat het venijn in de staart: twee dagen ná de Duitse capitulatie op 7 mei 1945 werd zoon Frans, slechts 18 jaar oud, dodelijk getroffen door Duitse kogels, tijdens een dramatische laatste schietpartij op de Dam in Amsterdam.

Verzetsheld

Verzetsheld Amandus de Lauwere was vader van vier kinderen en werkzaam als boekhouder bij de NGI. Tijdens de oorlog was hij hoofd van de luchtbeschermingsdienst en hij genoot veel bewegingsvrijheid, die hij benutte om gevluchte krijgsgevangenen te helpen. Een groot aantal gevangenen probeerde ter hoogte van Belfeld de Nederlands-Duitse grens over te steken. De Lauwere ving ze op, verstreekte hen voedsel en, indien nodig, burgerkleding, waarna hij ze 's avonds door een van de arbeiders van de gresbuisfabriek met een vissersbootje de Maas over liet zetten.

Op 28 oktober 1942 werd hij plotseling gearresteerd. Veel inwoners van Belfeld wisten van zijn illegale werk en hij werd – mogelijk vanwege een wraakactie – verraden. Op 27 april 1943 deed een Duitse rechtbank uitspraak in de zaak: 'De Lauwere heeft de vijand geholpen door bewust 132 Franse dwangarbeiders met hun vlucht te helpen, zogenaamd Feindbegünstigung'. Na kamp KZ Sachsenhausen kwam De Lauwere via het verschrikkelijke transport op 6 februari 1945 in concentratiekamp Buchenwald aan. Hij bezweek daar één dag na onze bevrijding, op 2 maart 1945.

Twee Duitsers begraven bij kapel Onderste Hof

In de Tegelse Courant van 14 mei 1987 vond ik een artikel dat mij sterk interesseerde. Dat ingezonden stuk was afkomstig van Wiel Derks, 'Wiel van Hannes', een zeer bekende Belfeldenaar. Hij leefde van 1918 tot 2008. Hij werd geboren op de boerderij 'Op den Berg', nabij de grens van Belfeld met Reuver. Ik geef die brief hier, sterk ingekort, weer.

Belfeld bevrijd

Na 7 maanden in de frontlinie te hebben gelegen, met beschietingen vanaf de westelijke Maasoever door de Engelsen, met veel doden en zware schade, werd Belfeld op 1 maart 1945 bevrijd. De Amerikanen konden zonder noemenswaardige weerstand vanuit Duitsland makkelijk het gebied bevrijden. Belfeld en de regio vierden feest. Heel Nederland was op 5 mei vrij en blij.

Liesje en Jaap, evenals honderden onderduikers en vluchtelingen, overleefden de oorlog dankzij de hulp van velen. Een grootste prestatie van vluchtelingenhelpers. Helaas zijn er ook vele familieleden, helpers en verzetsmensen, zoals Frans Feller, Harrie Holla en Amandus de Lauwere, door het totalitaire regime opgepakt, gedeporteerd en/of vermoord. Dat mogen we nooit vergeten. Dit voorkomen we door deze verhalen een goede plek te geven, erover te vertellen, ervan te leren en ruimte te bieden aan het bouwen van verbinding met elkaar in plaats van het afgeven op elkaar.

Henk Brauer

Bronnen: onder andere jaarboeken Heemkundevereniging 2015, 2024 en Venlona 80 jaar Vrede.

"In 1939 valt Duitsland Polen binnen. Frankrijk en Engeland verklaren Duitsland de oorlog. Polen werd in enkele maanden verslagen. Nederland mobiliseert wel, maar houdt zich verder afzijdig. De kranten hadden iedere dag hetzelfde verhaal: aan het westelijk front geen nieuws. Het werd voorjaar 1940 en het was bijna iedereen bekend dat Duitsland klaarstond om Nederland, België en Frankrijk binnen te vallen, maar, zo redeneerde men, 'we waren in 1914-1918 ook vrij gebleven!' Dan wordt het donderdag 9 mei. Aan de Duitse grenskant waren grote troepenverplaatsingen. Men hoorde in het 'Pruuse bos' lawaai dat met het uur luider werd. In Belfeld werden bommen gekapt. De versperringen werden gesloten en dan... 10 mei, 4 uur in de morgen. De eerste Duitse troe-

Twee Duitsers begraven bij kapel Onderste Hof

pen, die over de Maas moeten, zoeken dekking achter een heuvel, waar ze een goed uitzicht op de Maas hebben. Dan komen kleine groepjes met rubberboten aan. Op de boerderij Op den Berg wordt even gerust. Je kunt de spanning en angst van hun gezichten aflezen. Ze vragen angstig aan mijn moeder: "Mutti, schießen die Holländer auch?" Even later volgt een kort bevel en het groepje gaat richting Maas. Men hoorde schieten aan Baarlose zijde. De Duitsers worden nerveus en speuren met een verrekijker de bosrand af. Dan volgt een commando: "Da läuft der Hund, erschießt ihn!". Even later wordt de ongelukkige Duitse soldaat door het Rode Kruis opgehaald en op het erf van onze boerderij neergelegd; niemand die zich verder om hem bekommerde. Misschien mocht het niet, omdat hij een bevel niet had opgevolgd. Mijn moeder is bij hem gaan bidden. Je kon zien dat zijn lippen bewogen. Als mijn moeder dat verhaal vertelde, zei ze altijd: 'Die vragende ogen van die jongen zal ik nooit vergeten'.

Misschien dat er mensen zijn die weten dat er bij het kapelletje van de Onderste Hof twee graven waren. Op één kruis stond te lezen: "Gevallen voor volk, Führer en vaderland". De naam ben ik helaas vergeten. Op het andere kruis stond: "Gevallen, Heinz Siegel". Heinz Siegel is later begraven in Ysselsteyn. Hij was in 1916 in Breslau geboren en ligt in vak L, rij B, grafnummer 200. Verschillende keren is door mij navraag gedaan om de familie Siegel te achterhalen.

Wie kan mij daar meer informatie over verschaffen?

W. Derks, Parallelweg 9, Belfeld.
Telefoon: 04705/2461."

Het is Wiel nooit gelukt om meer gegevens te achterhalen. Daarom heb ik het uitgezocht. Op het erf van de boerderijen Op den Berg in Belfeld en Onderste Hof in Reuver bivakkeerde het Zesde Duitse Infanterie Regiment. De bevelvoerders zaten op de Reuverse boerderij bij de familie Niesen. In de loop van de dag werden twee dode Duitse soldaten bij de Reuverse boerderij onder een grote kastanjeboom neergelegd. Voordat de Duitsers verder trokken, hebben ze die twee begraven bij het Mariakapelletje van de Onderste Hof.

Een paar dagen later hebben mensen uit de buurt die graven opengemaakt en de vrijwel nieuwe schoenen van de Duitsers afgepakt. Toen de Duitsers enige tijd later bij het Venlose Ziekenhuis een

'oorlogskerkhof' hadden ingericht, zijn de twee daar herbegraven en uiteindelijk kwamen zij op het grote oorlogskerkhof van Ysselsteyn terecht.

In onze regio zijn op 10 mei 1940 tenminste zeven Duitsers gesneuveld. Die liggen thans allemaal in Ysselsteyn. Hun namen: Fritz Becker, Heinz Bürgener, Fritz Dühning, Herbert Löhr, Rudolf Riedel en Oberschütze 2/IR6 Herbert Siegel (*13-08-1916, Breslau en †10-05-1940, Belfeld). Tenslotte de – voor Wiel – onbekende. Dat was: Gefreiter 5/IR6 Helmuth Magelsdorf (*25-02-1915, Hamburg en †10-05-1940, Baarlo bij 'de Put').

Wim van Diepen

*Het complete verhaal is te lezen in
Jaarboek 2017 van Heemkundevereniging
Maas- en Swalmdal.*

Jan Hoezen

van dwangarbeid naar eeuwige rust in Loenen

Jan Hoezen, geboren op 30 december 1919 en de oudste van 7 kinderen (Wies, Piet, Thei, Sjra, Mie en Herm).

Zijn ouders waren Peter W. Hoezen (opa Willem, ofwel 'de witte van Hoezen') en Maria M. Janssen en zij woonden aan de Bolenbergweg 15 in Belfeld. Jan werkte bij dakpannenfabriek Janssen-Dings als hulparbeider. Als oudste moest Jan op 19-jarige leeftijd in militaire dienst. Daarna brak de oorlog uit en vanaf 6 mei 1942 moest Nederland arbeiders sturen naar Duitsland wegens het tekort aan eigen mensen. De eerste voorkeur ging uit naar vrijgezellen, want getrouwde mannen moesten voor vrouw en kinderen zorgen. Jan behoorde tot de groep van vrijgezellen.

Op 26 oktober 1942 vertrok een grote groep Nederlanders vanuit Venlo richting Kaldenkirchen. In het dagboek van Piet Broekman kunnen we lezen dat de Tegelenaren en Belfeldenaren zich daar vonden. Onder de 13 reizigers bevond zich overigens ook de vader van de schrijver. In een loods op het station van Kaldenkirchen werden de reizigers ontvangen met smaakloze koolsoep en wat brood. De groep ging via Mönchengladbach, Krefeld, Duisburg en Essen naar de eindbestemming: Ruhrstahl AG, Die Henrichshütte in Hattingen. De Nederlanders werden ondergebracht in een barak aan de Bismark Strasse in Welper. Het werk bij Stahlwerk Die Henrichshütte viel niet mee. Het werk was zwaar. Vaak moest er van 6 uur tot 8 uur gewerkt worden, dan een kwartier pauze nemen en daarna weer tot 12 uur aan de slag. Vervolgens hadden ze weer een kwartier rust om daarna tot 16.30 uur door te werken. Ook waren er nachtdiensten. Zondags had men de mogelijkheid om naar de kerk te gaan.

Dat er Nederlanders waren die niet tevreden waren, blijkt uit de velen die niet terugkwamen van verlof en onderdoken. Rond 20 november 1942 vertrokken Jan Hoezen, ene Wiel en Hein Roemerman uit Tegelen naar huis. Ze werden

vermoedelijk in de omgeving van Kaldenkirchen opgepakt door de Duitsers voor verboden grensoverschrijding. In de Volksgerichtskammer in Düsseldorf werd Jan veroordeeld tot 4 maanden opsluiting in Anrath. Hier werd men slecht behandeld: geen verwarmde cellen, weinig eten en bij bombardementen geen toestemming om naar de bunkers te gaan.

Begraven en herbegraven

Omstreeks maart 1943 kreeg de familie Hoezen in Belfeld het bericht dat ze hun zoon konden ophalen op het station in Kaldenkirchen. Alles werd geregeld voor de thuiskomst: met een heuse versierde sulky ging men richting station. Daar kregen de familieleden echter te horen dat hun zoon niet zou komen: hij was overleden... Jan stierf op 23 maart 1943 in de gevangenis van Anrath. Volgens de 'Sterbeurkunde' aan 'akuter Darmkatarrh' (ontsteking van het darmslijmvlies), maar volgens ingewijden aan ondervoeding. Zijn begrafenis vond plaats op 27 maart 1943 op de algemene begraafplaats in Anrath: Feld 3, Reihe 14, Grab 5.

Op 3 november 1949 vroegen de autoriteiten van de Engelse sector aan de gemeente Anrath wat er met de vier begraven Nederlanders in deze gemeente was gebeurd. Deze informatie werd gedeeld met het Rode Kruis in Den Haag. Rond 1950 werden er regelingen getroffen tussen de geallieerden en de Russische sector over de uitwisseling van slachtoffers. Jan werd op 12 mei 1951 door de Dienst Identificatie en Berging (DIB) overgebracht naar Belfeld en op 20 juni 1951 op de oude begraafplaats aan de Rijksweg herbegraven. Rond 1973 constateerde de Oorlogsgravenstichting Den Haag (OSG) dat het particuliere oorlogsgraf van Jan Hoezen sterke tekenen van verval vertoonde en kwam het voorstel om de stoffelijke resten over te brengen naar Loenen. In 1981 werd in samenspraak met de familie, de gemeente Belfeld en de OGS besloten de resten van Jan over te brengen naar Loenen. Voor 11,60 gulden leges (kosten voor uitschrijven) was het voor de gemeente Belfeld geregeld. In 1981 werden onder toezicht van agent Gerards de stoffelijke resten van Jan Hoezen opgegraven en door de OGS overgebracht naar Erebegraafplaats Loenen.

Sjaak Kierkels

Zes jaar wonen in een kippenhok:

In de nacht van 31 juli op 1 augustus 1942 vond een enorme luchtaanval plaats op Düsseldorf en Neuss. De verwoestingen in de twee steden waren gigantisch: ongeveer duizend branden, honderden doden en duizenden gewonden. In die bewuste nacht vielen tussen half twee en half vier een groot aantal bommen in onze buurt, wellicht omdat de navigators zich hadden vergist in hun positie en de Maas aanzagen voor de Rijn. Er zijn toen twee vliegtuigen in onze regio neergestort: een bij Bracht, een ander bij Helden. Elf bemanningsleden vonden de dood. In Belfeld en omgeving was veel schade door bominslagen. Op schepen bij de sluis van Belfeld vielen vier doden en drie ernstig gewonden.

Voor de familie Dings, Tegelseweg 29 in Belfeld, werd het een nacht om nooit te vergeten. In het zogenaamde 'Moorenhuis', de laatste boerderij voor de gemeentegrens met Tegelen, woonde destijds Johannes Dings (1873-1950) en zijn vrouw Wilhelmina Mooren (1873-1951). Zij was het enige kind van Joannes Mooren en Johanna Killaars, die daarvoor in dit huis hadden gewoond, vandaar de naam Moorenhuis. Het echtpaar Dings-Mooren bewoonde het voorste gedeelte (westzijde) van de boerderij. In het achterste deel (oostzijde) woonde hun zoon. Johannes 'Sjengske' Dings (1901-1979), zijn vrouw Petronella Gielen (1903-1997) en hun 6 kinderen: Berb (1932), Chris (1933), Mien (1934), Jan (1935), Tiny (1937) en Bér (1941). Het middelste gedeelte van de boerderij werd gebruikt voor de opslag van graan, stro en hooi. Het was een eenvoudige boerderij met een zogenaamde opkamer. Stroom was er niet. Er was een petroleumlamp en water van de pomp. Voor de verwarming gebruikte men een zogenaamde 'stoof' met een kookstel eraan en een lange pijp naar de schoorsteen. Omdat in het huis geen kelder aanwezig was, had Sjengske Dings onder

de perenboom een grote kuil gemaakt en daarin ging men met z'n allen schuilen wanneer er gevaar vanuit de lucht dreigde.

Enorme consternatie

Zo ook in de nacht van 31 juli 1942, toen de familie hier met tien personen schuilde. Het was een enorm lawaai van overkomende bommenwerpers en jagers en overall in de buurt zag men de lichtflitsen van ontploffingen. Opeens hoorden ze het geluid van een neerkomend projectiel vlak in de buurt. Moeder zei: "Die bom is voor ons". Het huis stond meteen in lichterlaaie. Het was waarschijnlijk een fosforbom. De consternatie was enorm. Een brandweer bestond in Belfeld nog niet en men had ook geen middelen om te blussen. De burensnelen toe en hielpen mee om zoveel mogelijk huisraad te redden, maar gauw genoeg moesten ze hun pogingen staken.

De paniek onder de kinderen was groot en toen het licht begon te worden, bleek Jan zoek te zijn. Die was naar het huis van Heggens aan de Brachterweg gerend. Hij had zich daar verborgen in het struikgewas, maar kwam een tijdje later toch weer uit zichzelf terug naar huis. Kleine Bér, de jongste, was door Mien naar het huis van Douben gedragen. Tiny meent zich te herinneren dat ze nog een deel van de nacht met een paar kinderen hebben liggen slapen langs de heg achter de perenboom. Het vee stond in een aparte stal, een eind van het woonhuis vandaan, en was gelukkig gespaard gebleven. Uiteindelijk bleek dat er van de boerderij vrijwel niets meer over was.

De grootouders Dings-Mooren vonden onderdak bij de familie Engelen aan de Broekstraat. Hun dochter Catharina was namelijk getrouwd met Sjeng Engelen en daar konden ze terecht. Sjengske en zijn vrouw besloten om met de hele familie naar het ouderlijk huis van moeder te trekken. Dat was bij de familie Gielen. Die woonde een eindje verder aan een zijstraatje van de Tegelseweg, achter Coopmans en langs 'Kaole Wiel' (thans Tegelseweg 36). Hulp van de gemeente, de kerk of andere instanties was er toen niet; je moest het zelf maar uitzoeken.

In de schuur

De situatie in huize Gielen was onhoudbaar met zo veel mensen in een veel te klein en heel eenvoudig ingericht huis. Na een week, veertien dagen

de gevolgen van een bombardement

misschien, zei Sjengske Dings: "We gaan met zijn allen in de schuur wonen". Die schuur stond in de wei achter de boerderij en was gespaard gebleven. Daar zijn ze toen ingetrokken. Er zat in elk geval een dak op en er stonden wat resten van het meubilair, het fornuis, enkele bedden en ook een Heilig Hartbeeld.

Dat beeld is vrijwel onbeschadigd uit de brandende boerderij gekomen. Het was een huwelijgscadeau voor het bruidspaar Dings-Gielen. Het is gemaakt in 1896 en stond na de oorlog nog bij Chris in de woonkamer. Vervolgens werd een kar gele zand gehaald en dat werd over de

vloer uitgestrooid. Zo hebben ze daar ongeveer een jaar gezeten. Het was beter dan ergens anders inwonen.

Vader Dings werkte onder andere als voerman voor de gemeente. Hij kon het goed vinden met de burgemeester, Piet van de Berg. Dat was overigens een NSB'er. Die zorgde ervoor dat ze een noodwoning kregen. Dit pand werd door de familie Dings aangeduid als 'De Keet'. Het gebouw was wel 15 meter lang en had twee slaapkamers, een keuken en een grote kamer. Verwarmen en koken gebeurde met het grote fornuis dat was gered bij de brand. Elke dag moesten er twee 'sjansen' worden gehaald om te stoken. De houtvoorraad lag bij de restanten van de afgebrande boerderij. De behuizing was zo krap, dat de kinderen met vier personen in één bed sliepen: twee aan het hoofdeinde en twee aan het voeteneinde. In die keet zijn nog drie kinderen geboren: An (1943), Luus (1944) en Piet (1945).

Van het huisraad is ook een koperen ketel bewaard gebleven.

Moeder had opdracht gegeven die in de grond te verstoppen. Ook dit was een huwelijgscadeau voor Sjengske en zijn vrouw. Een uniek exemplaar, gemaakt door de koperslager uit Baarlo. Nooit ingeleverd, direct na de oorlog opgegraven en gebruikt in De Keet. Hij staat nu keurig gepoetst bij Tiny in Cadier en Keer. De radio was ondergebracht bij een kennis in Steyl. Daar konden ze berichten mee afluisteren. Vader Sjengske leverde geen radio in; die was immers verbrand in 1942. Zijn fiets stond wel op de zolder van het verbrande huis en die heeft hij dus ook nooit ingeleverd. Na de brand vluchtte het gezin bij gevaarlijke situa-

ties naar de overburen, de familie Melis of smid Op het Veld. Daar hadden ze een kelder en zat je dus redelijk veilig.

Het winnende lot

Sjengske verdiende de kost met zijn boerenbedrijf en als vrachtrijder voor de gemeente Belfeld. Hij moest de verdiensten delen met zijn schoonouders. In die tijd moesten kinderen voor hun ouders zorgen: AOW en kinderbijslag bestonden nog niet. Toen Sjengske later AOW kreeg, zei hij dat hij die niet hoefde, want: "Daar heb ik niets voor gedaan". In de oorlog regelde de burgemeester dat Dings zijn paard niet in hoefde te leveren. Dat was immers nodig op de boerderij en bij transporten voor de gemeente. De totale opbrengst van zijn werk voor de gemeente was in het hele jaar 1944 maar 109,50 gulden. Veel van de opbrengsten van de boerderij waren bestemd voor de eigen voedselvoorziening. Neem als voorbeeld de melk. Daarvan werd trouwens ook zelf boter gemaakt. Af en toe kon iets worden doorverkocht. De veestapel bestond uit wat kippen, enkele varkens, een koe, een paar runderen en een paard. Uiteindelijk moest Dings één koe, vier runderen, twee varkens en tenslotte ook het paard inleveren.

Na de oorlog kon men zich opgeven voor steun van de overheid als men schade had geleden. Dings kon aanvankelijk, net als de meeste boeren, zijn land niet bewerken. Overal lagen bommen en ander oorlogstuig. Het land moest eerst worden ontmijnd en werd daarna pas vrij gegeven. Zoals vermeld was ook het vee in veel gevallen in beslag genomen. Het duurde dan ook enige tijd voor er weer vee beschikbaar was voor de boeren. In dit verband kwam op een zeker moment, ruim na de oorlog, één paard beschikbaar voor de Belfeldse boeren. Er werd geloot tussen zeven kandidaten die wilden kopen. Sjengske had geluk: hij trok het winnende lot! Via allerlei ingewikkelde berekeningen wist de dienst die hierover ging op 12 september 1946 uit te rekenen dat Dings voor zijn gezin van tien personen een uitkering kreeg van 10,40 gulden per week. Maar uiteraard: "Alleen voor zolang de omstandigheden hetzelfde bleven".

Nieuwe boerderij

Op 10 augustus 1945 sprak minister-president Schermerhorn het Nederlandse volk toe via de radio. Hij zei onder andere: "Zorgt dat de mensen deze winter niet krepen. Wij zullen eendrachtig moeten samenwerken, opdat de mensen in de

verwoeste gebieden weer een dragelijk leven kunnen leiden". Op 29 oktober 1947 stond er een grote reportage in Het Dagblad voor Noord-Limburg. De dienst voor de Volkshuisvesting beweerde: "In alle krepeergevallen is voorzien". De krant toonde aan dat alleen al in Noord-Limburg honderden mensen in kippenhokken woonden. Zo'n huis was in de winter niet fatsoenlijk warm te stoken en in de zomer al snel veel te heet. Bovendien had men last van tocht en lekke daken. Ook de familie Dings woonde nog altijd met tien mensen in zo'n keet. (Oudste dochter Berb was toen al het huis uit.) Dat heeft geduurd tot eind 1947 of begin 1948; Chris en Mien weten het niet meer precies. Het duurde in elk geval tot een paar jaar na de oorlog. De nieuwe boerderij werd gebouwd door de aannemer die ook de koestal van de paters bouwde (gereed in 1944). Materiaal dat daar overbleef werd gebruikt voor huize Dings. In 1945 was men gevorderd tot de hoogte van de plafonds. De raamkozijnen stonden er net in toen de oorlog voorbij was. Toch heeft het toen nog ruim twee jaar geduurd eer dat alles klaar was. De aannemer was afkomstig uit Vught en hij kwam na de bevrijding natuurlijk handen tekort om alle verzoeken tot herstel of nieuwbouw snel af te kunnen handelen.

Was er feest toen het gezin van Dings eindelijk hun nieuwe boerderij kon gaan bewonen? "Een feest? Niks feest: we trokken er gewoon in!". Sjengske was er in elk geval blij mee, want hij zei: "Maar goed dat wij toen zijn afgebrand". De boerderij staat er nog steeds, maar er is wel flink aan verbouwd en uitgebreid. Het bedrijf wordt nu als versboerderij, met bijbehorende groente- en fruitwinkel, gerund door een kleinzoon van Sjengske Dings met zijn gezin.

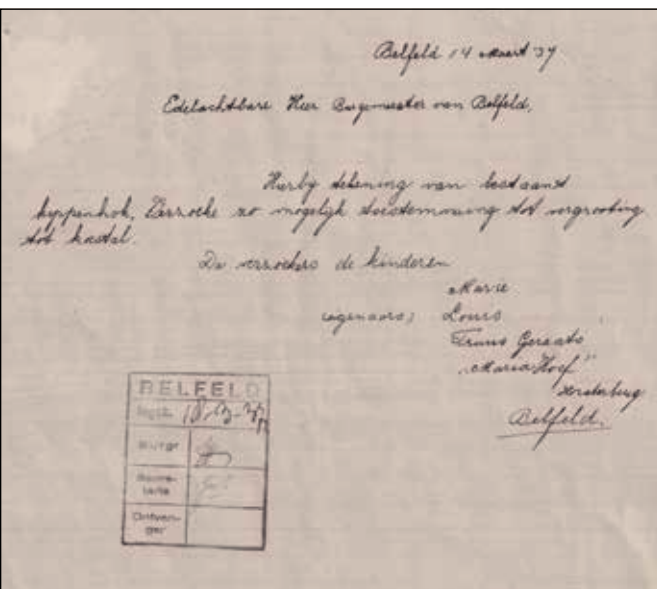
Wim van Diepen

Het complete verhaal staat in Jaarboek 2017 van Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal. https://www.maas-enswalmdal.nl/jaarboek_maas_en_swalmdal/16/

Onderduikers in het eenzame huis op de Horsterberg

In het in 1995 door de gemeente uitgegeven boekje 'Belfeld in de oorlogsjaren 1940-1945' van Nico Fasotte staat een fout over het onderduikadres bij de Mariahoeve aan de Broekstraat.

Sjang Geraats woonde van 1928 tot 1936 op de Mariahoeve. Wegens faillissement moest hij daar weg, maar in 1937 keerde hij terug naar Belfeld en kocht een boerderij midden in de bossen op de grens van Belfeld en Tegelen. Voor die boerderij hanteerde zijn gezin de naam Mariahoeve. In 1937 vroegen ze een vergunning aan om het kippenhok te mogen verbouwen tot koestal. De aanvraag bij de gemeente Belfeld werd ondertekend met: "eigenaars Marie, Louis, Truus Geraats Mariahoeve Horsterberg Belfeld". In het telefoonboek uit 1943 staat onder Tegelen vermeld: '327 Geraats J.F. de Mariahoeve Belfeld'.

De onderduiker Joop Hullen bracht de laatste twee jaar van de oorlog door bij de familie Geraats op de Mariahoeve aan de Horsterberg. Hullen, geboren in Zwolle, had van zijn broer uit een klooster in Steyl te horen gekregen dat hij de verplichte Arbeidsdienst in Duitsland kon ontlopen. Hullens broer had contacten met het verzet. Toen Joop Hullen inderdaad werd opgeroepen om naar Duitsland te vertrekken, ging hij in op het aanbod van zijn broer. Hullen: "In juli 1943 ben ik in Belfeld op de Mariahoeve ondergedoken. In eerste instantie ging het allemaal vrij soepel. We zaten er met zijn vieren. Af en toe vertrok er iemand of kwam er iemand bij. We werkten op

het land". Maar op een gegeven moment werden er Duitsers ingekwartierd. Toen moesten ze weg. Hullen en zijn medevluchtters verstopten zich in zelf gebouwde bunkertjes onder de grond. "Maar twee van mijn kameraden kregen difterie en moesten vertrekken. Toen zaten we er met zijn tweeën. Het was vreselijk zwaar, zeker toen de Duitsers in de buurt stellingen gingen aanleggen. Meneer Geraats had ons een petroleumkachel gegeven, die we stookten met benzine. Maar het ding ontplofte. De Duitsers zagen ons toen we uit de grond kwamen. Dankzij een Duitse soldaat, Karl Meyer, hebben we het overleefd. Hij kwam kijken en zei dat er niets aan de hand was. Dankzij hem konden we ons vervolgens verstoppen, want hij heeft verder niets gezegd tegen zijn kameraden". Joop Hullen heeft de oorlog overleefd en woonde later weer in Zwolle.

Vreemdeling uit Gronsveld

In het jaar 2022 verscheen een schitterend boek over het verzet in onze regio. Schrijver Paul Meusen uit Reuver koos als titel 'Het groene laken is goed'. De titelkeuze wordt pas duidelijk als men het boek gelezen heeft. Door dit boek ontdekte ik de fout over het onderduikadres aan de Broekstraat. Op bladzijde 179 van zijn boek begint Paul Meusen een hoofdstuk over infiltraties van de Duitsers. Het was de Duitsers opgevallen dat veel Franse krijgsgevangenen (en soms ook dwangarbeiders) ontsnapten. Kennelijk werden zij ergens in Limburg verder geholpen. De Duitsers besloten nu spionnen in te zetten, die zich voor moesten doen als ontsnapte gevangenen. In Limburg moesten ze dan contact zoeken met hulpverleners die hen verder wilden helpen. De Duitsers wisten dat in de omgeving van Belfeld bij een klooster of boerderij regelmatig krijgsgevangenen en onderduikers werden opgevangen. Een spion kreeg de opdracht om vanuit Duitsland via Belfeld Nederland binnen te gaan. Landbouwer Geraats – hij woonde op het adres Tegelseweg 33, aan de Horsterberg – krijgt op 17 september 1943 bezoek van een onbekende man, die zich voorstelt als Quadvlieg uit Gronsveld. Hij vraagt of hij bij Geraats kan onderduiken. Als dat niet gaat, dan kan Geraats hem wellicht elders een schuilplaats verschaffen. De vreemdeling zegt hem ook dat hij voorzichtig moet zijn, omdat er in zijn buurt een NSB'er woont en omdat er een

Onderduikers in het eenzame huis op de Horsterberg

klooster in de nabijheid is met een boerderij die geleid wordt door een Duitse zetbaas. Geraats weet dat dit allebei klopt. Toch is hij zeer argwanend. Hij houdt de vreemdeling aan de praat en intussen belt zijn vrouw, Margaretha Creemers, met de pastoor in Gronsveld. Die meldt dat er in Gronsveld geen Quadvlieg bekend is. De vreemdeling merkt dat het echtpaar Geraats de zaak niet vertrouwt en vertrekt. Toch blijft hij in de buurt rondhangen. Dat vindt de familie Geraats vreemd en rond 18.00 uur belt de vrouw de politie. De agenten Van Berlo en Lemmen arresteren de vreemdeling en brengen hem over naar het politiebureau. Na fouilleren vinden ze een persoonsbewijs op naam van Andreas Engwirda, geboren op 16-12-1917 te Leeuwarden, wonende Heugemerweg 35B in Maastricht.

Kordate optreden

Kort daarna komt de Belfeldse NSB-burgemeester P. van de Berg het politiebureau binnen. Hij vraagt waarom de arrestant in de cel zit. Vervolgens spreekt hij op een geheimzinnige manier met de gevangene. De agenten kunnen niet verstaan wat er precies wordt gezegd, maar even later vraagt Engwirda aan de politie om met het Duitse gezag in Maastricht te bellen. Van daaruit wordt de agenten medegedeeld dat alles in orde is en dat ze verder onderzoek naar Engwirda onmiddellijk moeten staken. Uiteindelijk moeten Van Berlo en Lemmen de arrestant naar Roermond brengen en daar overdragen aan de 'Ortskommandant'. Door het kordate optreden van Sjang Geraats

en zijn vrouw liep de infiltratie van de Duitsers op niets uit. Er werden geen verdere arrestaties verricht. Sjang Geraats en zijn zoon Wieke waren enige tijd tevoren door burgemeester Van de Berg verplicht lid gemaakt van de bosbrandweer in Belfeld. Omdat ze lid waren van die brandweer en midden in de bossen woonden, kregen ze natuurlijk ook een telefoonaansluiting (via het net van Tegelen, dat dichterbij hun huis lag dan dat van Belfeld). Later werden in het huis van Geraats ook Duitse soldaten ingekwartierd. In feite bevond het gezin zich toen in een zeer gevaarlijke situatie, maar ze hebben zich op een heldhaftige wijze erdoorheen geslagen. Dat er na de oorlog sommige Belfeldenaren waren die meenden dat Geraats fout zat in de oorlog is voor hem en zijn gezin natuurlijk een enorme teleurstelling geweest. Hij had immers met groot gevaar voor zijn eigen leven en dat van zijn gezin onderduikers geholpen terwijl hij inkwartiering had van Duitse soldaten. Bovendien had hij weten te voorkomen dat de Duitsers succesvol konden infiltreren in de Limburgse hulplijnen voor ontsnapte gevangenen.

Wim van Diepen

Het complete verhaal lezen? Kijk dan op: https://www.maas-enswalmadal.nl/onderduikers_in_het_eenzame_huis_op_de_horsterberg_in_belfeld/172/

Bron: Het groene laken is goed, Paul Meusen ISBN: 978-90-76461-73-1

Vuurzee met drie slachtoffers

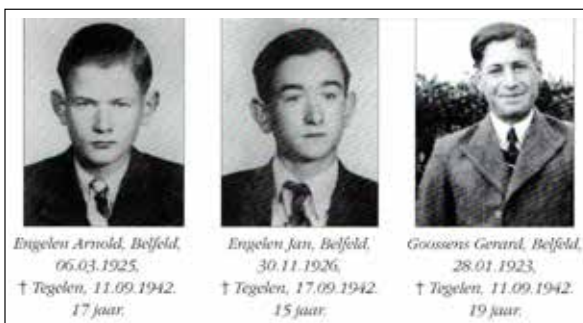

In de nacht van 1 augustus 1942 werd een Engelse bommenwerper, die op weg was naar Düsseldorf, bij Venlo beschoten door Duits luchtafweergeschut. In een uitwijkmanoeuvre draaide het vliegtuig naar het zuidoosten, waarbij het aan de Steyler kant van de stuw bommen liet vallen op een riviersleepboot die daar lag. Hierbij lieten drie mensen het leven.

Ook in Belfeld liet het vliegtuig diverse bommen vallen, waardoor onder meer veel ruiten werden vernield. Aan de Hoverheideweg kreeg een machineloods en koestal van de Leonardushoeve enkele voltreffers, met als gevolg dat deze tot de grond toe afbrandde, waarbij de landbouwmachines verloren gingen. Aan de Leygraafweg (nu Sportlaan) werd op het veld aan de Soersbeek een fosforbom afgeworpen; deze bleef als blindganger op het land achter. De bommenwerper is later waarschijnlijk in het Duitse grensgebied

neergestort ter hoogte van Swalmen. Op donderdagavond 10 september rond 18.20 uur datzelfde jaar liepen drie Belfeldse jongelui, te weten de broers Arnold en Jan Engelen, die aan de Julianastraat woonden, met hun kameraad Sjaar Goossens van de Broekstraat, over het veld te struinen in de buurt van de fosforbom.

Wat er precies gebeurd is, zal wel altijd een raadsel blijven, maar het projectiel ontplofte, waarbij een krater ontstond. Dit ging gepaard met een grote steekvlam, waarbij de drie jongens levensgevaarlijke brandwonden opliepen. Dokter Lebesque uit Steyl verleende eerste hulp. De echtgenote van Martinus van Soest heeft de jongens in lakens gewikkeld, waarna de dokter de drie gewonden naar het ziekenhuis in Tegelen heeft laten brengen. Maar alle goede zorg mocht niet baten: de volgende dag overleed Arnold Engelen, 17 jaar oud en meubelmaker van beroep. Diezelfde dag stierf ook Sjaar Goossens 19 jaar oud en landbouwer aan zijn zware verwondingen. Een kleine week later stierf Jan Engelen, 15 jaar en keramist van beroep.

In de zomer van 2012 was het zeventig jaar geleden dat dit drama plaatsvond. De onheilsplek ligt nu aan de rand van het sportcomplex.

De werkgroep Kruisen en kapellen Belfeld van de Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal heeft op deze plek een memoriekruis geplaatst. Op zaterdag 8 september 2012 werd het ingezegend door kapelaan Miedema. Het vormt het een blijvende herinnering aan de drie jongens die door dit noodlottig ongeval om het leven zijn gekomen.

Jan Coopmans en Wim van Diepen

Bronnen: interviews met mevr. M. Tillemans-Engelen uit Sittard, mevr. W. Schouwenberg uit Tegelen en mevr. Smeets-van Soest uit Belfeld. Boeken: 'Zij kwamen en gingen' door P.J.W. Poeth (Tegelen, 1985) en Jaarboek 25, HVMS. Website: Historie Venlo, Dodenboek

Nabestaanden slachtoffers: v.l.n.r. Th. Goossens, M. Schouwenberg-Goossens, M. Tillemans-Engelen.

Op zaterdagavond 11 november 1944 heeft zich op de Maas een van de grootste drama's uit de Tweede Wereldoorlog afgespeeld die in Noord-Limburg bekend zijn.

Die dag verdronken bij Kessel dertien mensen, waarvan zes Duitse soldaten. De zeven anderen, uit Belfeld afkomstige voerlui, waren: Frits Linsen (35 jaar, ongehuwd), Jac. Reinders (30 jaar, ongehuwd), Tinus Derks (45 jaar, gehuwd met Hubertina Corneth, 7 kinderen), Pierre Gielen (35 jaar, ongehuwd), Gerrit van Eijk (30 jaar, ongehuwd), Jac. Naus (48 jaar, gehuwd met Anna Maria Lankes, 4 kinderen) en Piet Gielen (42 jaar, gehuwd met Berb Lemmen). Twee van hen, namelijk Jac. Reinders en Jac. Naus, zijn nooit teruggevonden. Zij zijn waarschijnlijk onder water ergens aan blijven haken of nog verder dan Arcen, zoals Tinus Derks, afgedreven. De vijf anderen liggen begraven op het oude kerkhof te Belfeld.

Graantocht

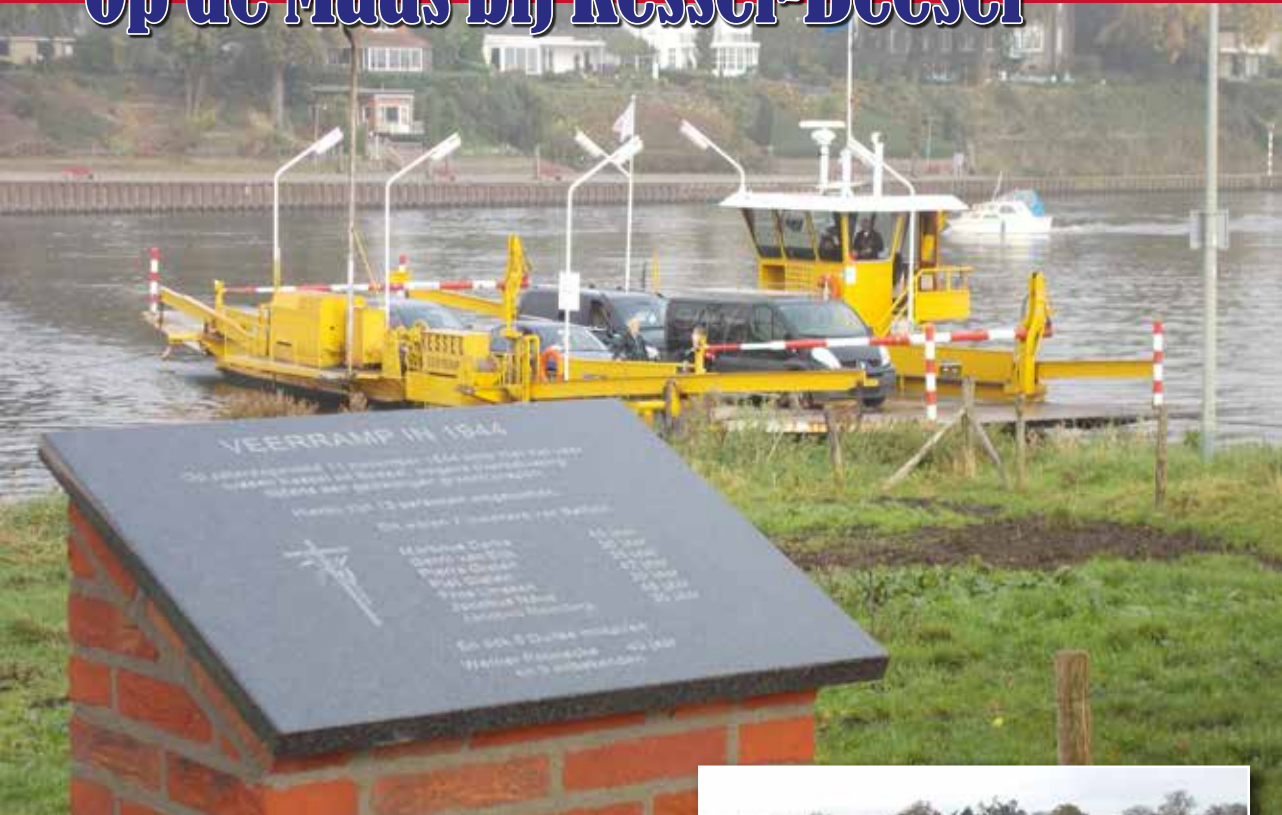
Op die zonnige maar koude 11e november waren zij met acht man 's morgens vroeg uit Belfeld vertrokken. De Duitse bezetters hadden hen opdracht gegeven om met vier karren en paarden graan te gaan halen bij de molen in Roggel en dit naar Belfeld te brengen. Die morgen om negen uur zette de Kesselse veerman Tony Beeks de Belfeldse voerlui over, die de reis onder begeleiding van twee Duitsers maakten. 's Avonds om vijf uur waren de vier karren weer in Kessel terug, geladen met elk 2000 kg graan. De overtocht kon echter alleen in de late middag en avond gebeuren, omdat de geallieerde jachtvliegtuigen overdag elk transport onmogelijk maakten. Twee uur lang moesten de Belfeldse voerlui aan de Maas wachten, omdat de Duitse colonnes voorrang hadden. Het water stond vrij hoog en er stond een sterke stroming.

De veerman had al een paar keer gewaarschuwd voor overbelasting; het veer werd telkens weer te zwaar belast en daardoor was er water in de luchtkamer van het veer gekomen. "We moeten hozen", had de veerman al herhaalde malen gezegd, maar de Duitsers gunden zich daarvoor niet de tijd, want het front lag toen al bij Meijel.

"Maak u maar niet ongerust"

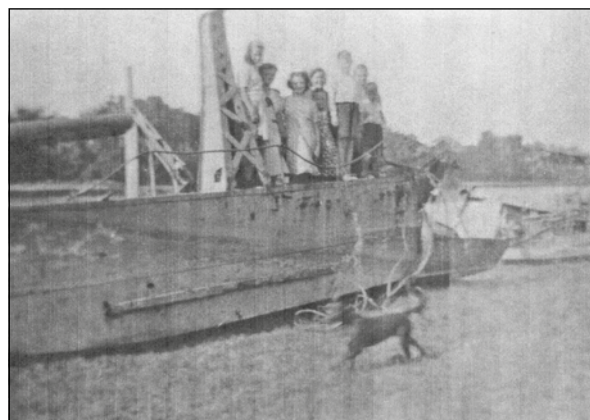
Om zes uur stuurden de Belfeldse voerlui een van hen, Mat. Thissen, alvast vooruit om in Belfeld te

op de Maas bij Kessel-Beesel

gaan zeggen dat ze onderweg waren en dat ze zich thuis niet ongerust hoefden te maken. Na een uur minderde de drukte aan het veer en toen was het de beurt aan de Belfeldse voerlui om over te steken. Er stond toen ca. een halve meter water in de luchtkamer van het veer (ca. 10 ton). De Duitsers gelastten dat de karren twee aan twee zouden worden overgezet. De zeven Belfeldenaars moesten echter allemaal mee over om aan de andere kant te helpen trekken aan de kabels. Naast de twee karren van elk 2000 kg graan, de paarden en de zeven voerlui maakten ook acht Duitsers de fatale overtocht mee, waarvan er later twee zwemmend de oever bereikten.

De gehele vracht werd vooraan op het veer geplaatst; deze had naar het midden verplaatst moe-

ten worden toen het veer eenmaal los was. Dat gebeurde echter niet en het gevolg daarvan was, dat de voorste oprijklep, die gevaarlijk diep lag, water schepte toen het veer in de stroom kwam. Ook de paarden en karren schoven naar voren. Iedereen kan zich wellicht een voorstelling maken van de taferelen die zich toen afspeelden. Even later dook het veer met man en muis loodrecht de diepte in...

Jan Coopmans en Wim van Diepen

Het complete artikel staat in jaarboek 2015 van Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal.

De herdenking van vijf verzetsstrijders

Ruim tachtig jaar geleden kwam er op gruwelijke wijze een einde aan het Reuverse verzet. Twee leden gingen vanuit hun schuilplaats aan de Patersweg in Belfeld nietsvermoedend op pad om zich te voorzien van eten en goederen. Enkele ogenblikken later zijn meerdere verzetsstrijders dood.

Het oorlogsmonument aan de Patersweg in Belfeld is opgericht ter nagedachtenis aan alle Belfeldse burgers die tijdens de bezettingsjaren door oorlogshandelingen zijn omgekomen. In het bijzonder worden vijf verzetsmannen herdacht die in 1944 door de bezetter zijn omgebracht, onder andere op de Patersweg. Dit zijn: Henk Gommans, Cor Janssen, Rinus Pereira, Bert Ummels en Ben Verstappen.

Naar verhouding zaten in de gemeente Belfeld veel Joden ondergedoken. Tot in de zomer van 1944. Toen werd de Arbeidskontroldienst (AKD), onder leiding van de NSB'er Johan Berendsen uit Venlo, feller en vestigde zich in Reuver een afdeling van de Feldpolizei. In het voorjaar van 1944 richtte Ben Verstappen een knokploeg (KP) op. Aanvankelijk beperkten de werkzaamheden zich tot het zoeken van onderduikadressen. Maar in de zomer van 1944 kreeg de knokploeg van Verstappen van de provinciale KP-leiders opdrachten als het kraken van een melkfabriek in Broekhuizen en het inbreken bij een molen in Beesel en de boerenbond in Velden. Eind augustus 1944 ont deden de KP'ers een Belfeldse zwarthandelaar van zijn woekerwinst en liquideerden ze twee onderduikers die de KP-organisatie in Hulsberg in gevaar dreigden te brengen. Het hoofdkwartier van de knokploeg van Verstappen was gevestigd in een schuilbunker aan de Patersweg te Belfeld.

Op woensdag 30 augustus 1944 wachtte KP-lid Pereira – een onderduiker uit Den Haag – in de

bunker op zijn strijdkameraden, die een opdracht uitvoerden. Omdat zij op de afgesproken tijd niet terugkeerden, ging Pereira naar buiten. Daar liep hij twee leden van de AKD tegen het lijf. Pereira's identiteitspapieren bleken niet in orde te zijn en bovendien had hij opvallend veel distributiebonnen bij zich. Op Pereira's onderduikadres – de boerderij van Janssen – troffen de AKD'ers ander belastend materiaal aan. Een vrachtautochauffeur die de aanhouding van de verzetsman had gezien, lichtte Verstappen in. Deze ging samen met Ummels (opperwachtmeester van de marechaussee) naar de boerderij. De AKD'er Sabbé stond bij de boerderij op wacht en er ontstond een vuurgevecht. De KP-leider werd dodelijk getroffen en Ummels, die iets later arriveerde, werd gearresteerd.

Samen met Pereira en het stoffelijke overschot van Verstappen werd hij naar de kazerne in Bleerick vervoerd. Daar vond men op het lichaam van Verstappen een lijst met namen van KP'ers aan wie een wapen was verstrekt. Ook de namen van Ummels en Gommans (leider van de Jonge Wacht in Beesel) stonden daarop. Ummels en Pereira werden door Sicherheits Polizei-kommandanten Nitsch en Conrad aan de spoorlijn tussen Belfeld en Reuver doodgeschoten.

Op 30 augustus 1944 werden hier
- zonder enige vorm van proces -
door de Duitse Sicherheitspolizei
om het leven gebracht:
- Marinus Pereira - oud 26 jaar
- Bernardus Verstappen - oud 30 jaar
- Antonius Ummels - oud 50 jaar
Allen leden van de L.K.P. Reuver.
Enige tijd later werd op 7-10-1944
hier eveneens op dezelfde laaghartige
wijze doodgeschoten:
- Hendrikus Gommans - oud 23 jaar

Op 5 oktober 1944 werd Cor Janssen uit Sevenum gearresteerd, die als onderduiker op een boerderij werkte. Twee dagen later werd Henk Gommans aangehouden. Nog diezelfde avond werd Janssen in de bossen tussen Beesel en Reuver en Gommans aan de Patersweg gefusilleerd. De voor deze daden verantwoordelijke Duitse commandant Richard Nitsch kreeg in 1948 een levenslange gevangenisstraf, maar werd in 1960 weer op vrije voeten gesteld.

Michel Metten